

Handläggare

Lena Carlereus
Myndighetschef
Birgitta Åkerson
Utredningsstrateg

Yttrande avseende SOU 2023:9 Ett statligt huvudmannaskap för personlig assistans

Förslag till beslut

Vård- och omsorgsnämnden beslutar

att avge yttrande i enlighet med tjänsteskrivelse 2023-05-03

Sammanfattning

Lunds kommun har fått SOU 2023:9 Ett statligt huvudmannaskap för personlig assistans på remiss.

Underlag för beslutet

- Vård- och omsorgsförvaltningens tjänsteskrivelse 2023-05-03
Yttrande avseende SOU 2023:9 Ett statligt huvudmannaskap för personlig assistans
- Missiv 2023-03-15 SOU 2023:9 Ett statligt huvudmannaskap för personlig assistans
- SOU 2023:9 Ett statligt huvudmannaskap för personlig assistans

Ärendet

Bakgrund

Lunds kommun har fått SOU 2023:9 Ett statligt huvudmannaskap för personlig assistans på remiss.

Nuvarande ordning är ett delat huvudmannaskap för personlig assistans. Idag ansvarar kommunerna om personen behöver personlig assistans för sina grundläggande behov upp till 20 timmar per vecka. Staten ansvarar om personen behöver personlig assistans för sina grundläggande behov överstigande 20 timmar per vecka. Kommunerna svarar alltid ekonomiskt för de första 20 timmarna. Kommunerna svarar idag också för kostnader som den enskilde drabbas av till följd av en personlig assistents sjukdom.

Huvudmannaskapsutredningen har analyserat och lämnat förslag på hur insatsen personlig assistans kan organiseras. Utredningen har bedömt att ett statligt huvudmannaskap är att föredra, framför nuvarande ordning med ett delat huvudmannaskap och framför ett kommunalt huvudmannaskap.

Föredragning

Kommunala insatser i väntan på Försäkringskassan handlägga beslut om personlig assistans

Vid en övergång till statligt huvudmannaskap kan det pga Försäkringskassans handläggningstid för att bevilja personlig assistans komma att uppstå behov av att kommunen beviljar insatser enligt SoL eller LSS.¹

Förslaget innebär att kommunerna inte kommer ha nuvarande juridiska möjlighet att fatta beslut om personlig assistans.

Det behöver lyftas fram att om Försäkringskassans handläggning drar ut på tiden kan kommunerna inte längre bevilja personlig assistans för den enskilde i avvaktan på Försäkringskassans beslut. I väntan på att Försäkringskassan ska fatta beslut om personlig assistans kommer den enskilde då vara hänvisad till omfattande hemtjänstinsatser enligt SoL. Det kan bli svårt för kommunerna att organisera dessa insatser som är omfattande men bara tillfälliga. Det blir en ny målgrupp för kommunens hemtjänst som ska verkställas med kort varsel. Nuvarande avtal enligt LOV avseende hemtjänst kan komma att behöva göras om. Denna förändring kommer att flytta gränsdragningen för insatser som tidigare getts med personlig assistans, innan har kommunen ej gått in med hemtjänst.

Det innebär minskad kontinuitet i insatserna för den enskilde.

Om Försäkringskassan beslut om personlig assistans överklagas kan dessa omfattande kommunala insatser i vissa fall riskera att dra ut på tiden i flera år.

Bedömningen är att detta kan få konsekvenser för brukarna emedan insatser enligt SoL till skillnad från insatser enligt LSS är avgiftsbelagda.

Det är av vikt att Försäkringskassan har korta handläggningstider eller fattar intermistiska beslut- annars ska kommunerna svara för anordnande av alternativa insatser under tiden, och därmed får kommunerna svara för kostnader som staten egentligen ska stå för.

¹ SOU 2023:9 s. 119, 156

Om kommunerna till följd av förslaget, pga Försäkringskassans handläggningstider, i stället får tillgodose behovet genom kommunerna via tex hemtjänst, behöver kommunerna i dessa fall bli ekonomiskt kompenserade retroaktivt.

Även om Lunds kommun idag inte har så många beslut om personlig assistans i väntan på Försäkringskassans beslut om personlig assistans, kan Försäkringskassans handläggningstid vid ett statligt övertagande av ansvaret för all personlig assistans komma att öka. Lunds kommun har erfarenhet från tidigare år av att Försäkringskassan haft långa handläggningstider för personlig assistans.

Ovan uppmärksammas konsekvenserna vid långa handläggningstider. Bedömningen är inte att kommunerna ska ha fortsatt rätt att besluta om personlig assistans i väntan på Försäkringskassans beslut.

Kommunen skyldighet anmäla antagande om att personligassistans inte utförs med kvalitet

I LSS 15 § (punkt 10 och 11) framkommer enligt nu gällande lagstiftning att till kommunens uppgifter hör att

-anmäla till Försäkringskassan om det finns anledning att anta att assistansersättning enligt 51 kap. socialförsäkringsbalken används för annat än köp av personlig assistans eller kostnader för personliga assistenter.

-anmäla till Inspektionen för vård och omsorg om det finns anledning att anta att en enskild bedriver yrkesmässig verksamhet med personlig assistans utan tillstånd enligt 23 § eller att en tillståndshavares lämplighet för att bedriva sådan verksamhet kan ifrågasättas.

I SOU 2023:9 föreslås att ansvarig kommun ska anmäla till IVO om den får indikationer på att en assistansanvändares personliga assistans utförs med bristande kvalitet. Kommunen ska också anmäla det till Försäkringskassan.² I utredningen står tom att kommunerna genom närheten till kommuninvånarna kan fungera som "yttersta garant" för att staten får kännedom om och kan agera på allvarliga felaktigheter och brister i utförandet av personlig assistans.³

Bedömningen är att det kan vara svårt för kommunerna att upptäcka indikationer på bristande kvalitet då de saknar insyn i innehållet i Försäkringskassans beslut. Det finns därmed risker om kommunen ska stå som "yttersta garant" för att staten ska få kännedom i ärenden som inte finns hos kommunen, och kommunen därav inte har något

² SOU 2023:9 s. 252

³ SOU 2023:9 s. 252

uppföljningsansvar/möjlighet. Dock delas utredningens bedömning att kommunen ska anmäla om kommunen får indikationer.

Statligt huvudmannaskap personlig assistans-ekonomiska konsekvenser

Staten tar enligt förslaget över ansvaret och därmed kostnaderna för personlig assistans.⁴

Idag är det svårt för kommunerna att förutse kostnader för personlig assistans enligt LSS och SFB. Enstaka individer kan ta en stor andel av budgeten i anspråk på kort tid och om kommunen har höga kostnader för personlig assistans kan det innebära behov av besparingar i andra verksamheter för att kommunen ska kunna hålla sig inom budgetramen. Även kostnadsansvaret för sjuklöner för externa utförare är omöjlig att kontrollera på ett effektivt sätt.

Bedömningen är att det är positivt att staten tar över kostnaden för insatsen och kan inte se några större ekonomiska nackdelar förutsatt att kompensationen är tillräcklig hög vid de fall kommunen blir utförare.

Avseende LSS-utjämnningen är det svårt att bedöma om det kommer få konsekvenser för Lunds kommun emedan det är så många faktorer som inverkar på utjämnningssystemet. Det bör dock inte ha större betydelse om utjämnningssystemet fungerar som det ska. Skillnaden mellan medel för utjämnning som försvinner och Lunds nuvarande kostnader bedöms ha en mindre avvikelse. Andelen personer med personlig assistans i Lunds kommun avviker inte från genomsnittet i riket.

Enligt ovan har det lyfts fram att kommunerna behöver bli kompenserade retroaktivt i de fall kommunerna till följd av Försäkringskassans handläggningstider i stället får tillgodose den enskildes behov av personlig assistans genom tex hemtjänst.

Beredning

Ärendet har beretts inom myndighetsfunktionen av myndighetschef och inom gemensam administration av ekonomichef och utredningsstrateg. Förvaltningen har varit i kontakt med jurist.

Barnets bästa

Det bör underlätta för den enskilde att personlig assistans bara behöver ansökas hos, samt få ett överklagningsbart beslut från en huvudman. Det finns risk för långa handläggningstider hos Försäkringskassan. I väntan på beslut kommer kommunerna inte längre kunna fatta beslut

⁴ SOU 2023:9

om personlig assistans. I stället kan det bli så att den enskilde kan få ansöka om tillfälliga och omfattande hemtjänstinsatser som inte är utformade som ett personligt stöd på samma sätt som personlig assistans. (Hemtjänstinsatser för barn är inte avgiftsbelagda.)

Konsekvenser för personer med funktionsnedsättning

Det bör underlätta för den enskilde att personlig assistans bara behöver ansökas hos, samt få ett överklagningsbart beslut från en huvudman. Det finns risk för långa handläggningstider hos Försäkringskassan. I väntan på beslut kommer kommunerna inte längre kunna fatta beslut om personlig assistans. I stället kan det bli så att den enskilde kan få ansöka om tillfälliga och omfattande hemtjänstinsatser som inte är utformade som ett personligt stöd på samma sätt som personlig assistans. Hemtjänstinsatser är, till skillnad från personlig assistans avgiftsbelagda.

Ekonomiska konsekvenser

Yttrandet medför inga ekonomiska konsekvenser. Bedömningen av ekonomiska konsekvenser av utredningens förslag redovisas ovan.

Anna Borgius
Vård- och omsorgsdirektör

Lena Carlereus
Myndighetschef

Beslutet skickas till

För kännedom:
Socialdepartementet